

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

σε συνεργασία με το

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ

Χατζημιχαήλ Μαρία, Α.Μ.744

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπων/ουσα Καθηγητής/τρια:	Διονύσιος, Λουκέρης, Συνεργαζόμενος Ερευνητής, Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"
2 ^ο Μέλος:	Ζαχαρούλα Ταβουλάρη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"
3 ^ο Μέλος	Αγάθη Σταθοπούλου, Μέλος Ε.ΔΙ.Π., ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑ.Δ.Α.

Κομοτηνή/Αθήνα

2025

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στη μελέτη και την αξιολόγηση παρεμβατικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται σε μαθητές με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), τόσο στο σχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον. Κατά την εκπόνηση της εργασίας, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην κατανόηση των θεωρητικών πλαισίων που υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα αυτών των παρεμβάσεων, καθώς και στις πρακτικές στρατηγικές που ενισχύουν τις κοινωνικές, επικοινωνιακές και γνωστικές δεξιότητες των παιδιών με ΔΑΦ. Η εργασία βασίζεται σε εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση και περιλαμβάνει ενδεικτικά παραδείγματα επιτυχημένων προγραμμάτων, όπως και ανάλυση σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων.

Ο βασικός στόχος είναι να αναδειχθεί η καθοριστική σημασία της έγκαιρης και εξατομικευμένης παρέμβασης, καθώς και η αξία της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, θεραπειών και οικογένειας. Από την ανάλυση προκύπτει ότι η επιτυχής ένταξη των παιδιών με ΔΑΦ στην εκπαιδευτική κοινότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά μας να σχεδιάζουμε παρεμβάσεις που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε παιδιού. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), και πιο συγκεκριμένα η χρήση εφαρμογών, ρομποτικών συστημάτων και λογισμικών αναγνώρισης συναισθημάτων φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη γνωστική ενδυνάμωση των παιδιών με ΔΑΦ. Επίσης, μέσα από τις σχετικές μελέτες, προκύπτει ότι οι τεχνολογίες αυτές όχι μόνο διευκολύνουν την έκφραση και την κοινωνική αλληλεπίδραση, αλλά προσφέρουν και νέες, πιο προσαρμοσμένες μορφές παρέμβασης που μπορούν να ανταποκριθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια στις ατομικές ανάγκες κάθε παιδιού. Τα ευρήματα αυτά, ενισχύουν την άποψη ότι η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική πράξη δεν αποτελεί απλώς μια καινοτομία, αλλά μια αναγκαία εξέλιξη προς μια πιο αποτελεσματική και ανθρώπινη υποστήριξη των μαθητών με ΔΑΦ.

Λέξεις-κλειδιά: Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή, εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτική τεχνολογία, ψυχοεκπαιδευτική υποστήριξη, κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία

Alkinj, I., Pereira, A., & Santos, P. C. (2022). The effects of an educational program based on modeling and social stories on improvements in the social skills of students with autism. *Heliyon*, 8(6), e09289. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09289>

American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing. Ανακτήθηκε από <https://archive.org/details/diagnostic-and-statistical-manual-of-mental-disorders-dsm-5-pdfdrive.com/page/51/mode/1up>

Elzouki, S. Y. A., Tashani, O. A., & Cooper, B. (2016). An empathic intensive engagement with children with severe autism improved their ICT attainment levels. The Eurasia Proceedings of Educational & Social Sciences (EPESS), 5, 139–144. Retrieved from <https://www.epeess.net/index.php/epeess/article/view/262>

Gallardo-Montes, C. d. P., Caurcel Cara, M. J., Crisol Moya, E., & Jarque Fernández, S. (2021). Assessment of apps aimed at developing basic instrumental skills in autistic children and teenagers. *Mathematics*, 9(9), 1032. <https://doi.org/10.3390/math9091032>

Gil-Llario, M. D., Fernández-García, O., Morell-Mengual, V., Estruch-García, V., & Ruiz-Palomino, E. (2025). Effectiveness of an affective-sexual intervention for adolescents with autism spectrum disorder and their parents: A randomized trial. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 123, 202541. <https://doi.org/10.1016/j.reia.2025.202541>

Happé, F. (2003). Αυτισμός: Σύγχρονη ψυχολογική θεώρηση (Δ. Π. Στασινός, Μετάφ., Εισαγ., Επιμ.). Gutenberg.

Heward, W. L. (2011). Παιδιά με ειδικές ανάγκες: Μία εισαγωγή στην Ειδική Εκπαίδευση (Χ. Λυμπεροπούλου, Μετ.). Εκδόσεις Τόπος.

Kidd, T. M., Tonta, K. E., Rooney, R. M., Peckover, J. D., Mazzucchelli, T. G., & Kane, R. T. (2024). A replication and extension of the Cool Kids Autism Spectrum Disorder Anxiety Program: Randomised controlled trial reducing anxiety in autistic adolescents. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 112, 102335. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2023.102335>

Lennard-Brown, S. (2004). Αυτισμός (Μ. Νικολακάκη, Μετ.). Εκδόσεις Σαββάλας.

Mambetalina, A. S., Opabekova, A. B., Mukatayeva, S. K., Utemissova, G. U., Mandykayeva, A. P., & Utaliyeva, Z. T. (2022). The impact of complex intervention on the dynamics of children's development with ASD. *The Open Psychology Journal*, 15, Article e187435012206170. <https://doi.org/10.2174/18743501-v15-e220616070>

Parsons, D., Vaz, S., Lee, H., Robinson, C., & Cordier, R. (2020). A twelve-month follow-up of an information communication technology delivered intervention for children with autism spectrum disorder living in regional Australia. *Research in Developmental Disabilities*, 106, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2020.103743>

Purnama, Y., Herman, F. A., Hartono, J., Neilsen, Suryani, D., & Sanjaya, G. (2021). Educational Software as Assistive Technologies for Children with Autism Spectrum Disorder. *Procedia Computer Science*, 179, 6–16. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2020.12.002>

Quill, K. A. (2005). Διδάσκοντας αυτιστικά παιδιά: Τρόποι για να αναπτύξετε την επικοινωνία και την κοινωνικότητα (Ρ. Παγίδα, Μετ.). Εκδοτικός Όμιλος "ΙΩΝ" – Εκδόσεις "ΕΛΛΗΝ".

Scarcella, I., Marino, F., Failla, C., Doria, G., Chilà, P., Minutoli, R., Vetrano, N., Vagni, D., Pignolo, L., Di Cara, M., Settimo, C., Quartarone, A., Cerasa, A., & Pioggia, G. (2023). Information and communication technologies-based interventions for children with autism spectrum conditions: A systematic review of randomized control trials from a positive technology perspective. *Frontiers in Psychiatry*, 14, 1212522. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2023.1212522>

Touali, R., Zerouaoui, J., Chakir, E. M., Bui, H. T., Leone, M., & Allisse, M. (2025). Impact of a sensorimotor integration and hyperstimulation program on global motor skills in Moroccan

children with autism spectrum disorder: Exploratory clinical quasi-experimental study. *JMIR Formative Research*, 9, e65767. <https://doi.org/10.2196/65767>

Κουρκούτας, Η. Ε., & Caldin, R. (Επιμ.). (2012). Οικογένειες παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες και σχολική ένταξη. Εκδόσεις Πεδίο.

Κουρκούτας, Η. Ε., & Chartier, J. P. (Επιμ.). (2008). Παιδιά και έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές: Στρατηγικές παρέμβασης. Εκδόσεις Πεδίο.

Νόμος 2716/1999 (ΦΕΚ Α', 96/17.05.2000). Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και άλλες διατάξεις.

Νόμος 2817 (ΦΕΚ Α', 78/14.03.2000). Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.

Στασινός, Δ. (2016). Η ειδική εκπαίδευση 2020plus. Αθήνα: Παπαζήση.